

J. Bb.

**"Bartolomé de Las Casas. K historii
zawojowania Amieriki", Moskwa 1966 :
[recenzja]**

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/4, 847

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bartolomé de Las Casas. K historii zawojowania Amieriki. Izdatielstwo „Nauka”, Moskwa 1966, ss. 226.

Studium o Las Casacie (1474—1566), uczestniku hiszpańskiej konkwisty i autorze dzieł stanowiących kapitalne źródło historyczne, jest rezultatem współpracy uczonych radzieckich z Instytutu Etnografii im. N. N. Mikłucho-Makłaja AN ZSRR z historykami Ameryki Łacińskiej: Kuby i Meksyku. Starają się oni wyczerpać istotne problemy związane z działalnością Las Casasa, z jego stanowiskiem w sprawie podboju Ameryki i traktowaniem Indian. Stąd poddają analizie zarówno jego życie i działalność, jego związki z wybitnymi osobistościami monarchii hiszpańskiej i hiszpańskiej konkwisty, jego dzieła i zawarte w nich poglądy, jak również panujące wówczas stosunki prawne, społeczne, polityczne i światopoglądowe.

Autorzy zdają sobie sprawę, że ocena Las Casasa jest jednocześnie oceną samej konkwisty, rozpatrywanej przez historyków w różny sposób: bądź jako bohaterski pochód kulturowy narodu hiszpańskiego, bądź jako brutalna pogoń za złotem, w której wyniku wyginęły całe narody i ich cywilizacje.

W przedstawionym gąszczu faktów i ocen ukazuje się Las Casas jako wielki humanista, odważny i konsekwentny bojownik o prawa ludzkie Indian, przeciwnik panujących wówczas metod ich podboju i eksploatacji. W swych dziełach: *Apologetycznej historii*, *Historii Indii* i *Krótkiej relacji* dał wstrząsający a zarazem wiarogodny obraz konkwisty, pełnej okrucieństw, grabieży i mordów.

Treść humanizmu Las Casasa — ukształtowanego oczywiście na miarę ówczesnych warunków historycznych — dobrze widoczna jest wtedy, gdy np. jego argumenty, iż podbój drogą pokojową jest nie tylko bardziej chrześcijański, ale i wygodniejszy, poparła hiszpańska korona, po to oczywiście, by uczynić Indian bezpośrednio własnymi wasalami, a nie wasalami zdobywców.

O wpływie Las Casasa w okresie mu współczesnym i później świadczy nie tylko przekład jego dzieł na inne języki, ale i bogata literatura polemiczno-krytyczna, nawiązująca do jego stanowiska.

Wpływ jego dzieł był długotrwały. Posługiwali się nimi nie tylko przeciwnicy Hiszpanii: Holendrzy, Anglicy, Francuzi w swej walce politycznej. W krajach protestanckich były one narzędziem walki z papistami — katolikami. Na początku XIX w. ruch narodowowyzwoleńczy w Ameryce wykorzystywał je przeciw metropolii hiszpańskiej, pod koniec zaś tego stulecia — Amerykanie wypierający Hiszpanów z resztek ich posiadłości na zachodniej półkuli.

J. Bb.

F. Morales Padron i J. Llavador Mira, *Mapas, planos y dibujos sobre Venezuela existentes en el Archivo General de Indias*. T. 1—2. Escuela de Estudios Hispano-Americanos de Sevilla, Sevilla 1964—1965, ss. 86+75 oraz liczne reprodukcje.

Dzięki położeniu poza zasięgiem wielkich kataklizmów wojennych, archiwa hiszpańskie i Ameryki Łacińskiej dochowały liczne dokumenty z okresu kolonizacji Ameryki Południowej i Środkowej. Publikacja niniejsza jest cennym katalogiem tych dokumentów, stanowiącym wartość źródłową dla historyków geografii i kartografii ze względu na najstarsze mapy Wenezueli (8), mapy prowincji (46) i miejscowości (41), a dla historyków geodezji, architektury i wojskowości ze względu na plany miast (55) i fortyfikacji (131).

Wartość katalogu zawierającego dokładny opis wymienionych w tytule dokumentów podnoszą indeksy: kartograficzny, chronologiczny oraz onomastyczny,